

مبانی عصب‌شناختی سوء مصرف مواد

نویسندگان:

دکتر حمید کلایان مقدم

(دکترای تخصصی فیزیولوژی)

دکتر راحله رفائی

(دکترای تخصصی مطالعات اعتیاد)

محمد نیرومند سرونדانی

(دانشجوی دکترای تخصصی مطالعات اعتیاد)

دکتر رقیه بهاره برزوئی

(دانشجوی دکترای تخصصی مطالعات اعتیاد)

انتشارات آوای قلم

عنوان و نام پدیدآور: مبانی عصب‌شناختی سوء مصرف مواد/نویسندگان حمید کلایان مقدم... [اودیگران].

مشخصات نشر: تهران: آوای قلم، ۱۴۰۱. **مشخصات ظاهری:** ۱۸۰ص: مصور(بخشی رنگی)، جدول.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۲-۵۲-۹ **وضعیت فهرست نویسی:** فیپا

یادداشت: نویسندگان حمید کلایان مقدم، راحله رفائی، محمد نیرومندسروندانی، رقیه بهاره برزوئی.

یادداشت: کتابنامه.

موضوع: سوء مصرف مواد -- جنبه‌های فیزیولوژیکی Substance abuse -- Physiological aspects

روان‌شناسی عصبی Neuropsychology

مغز Brain

شناسه افزوده: کلایان مقدم، حمید ۱۳۴۶ - **رده بندی کنگره:** ۵۶۴RC

رده بندی دیویی: ۸۶/۶۱۶ **شماره کتابشناسی ملی:** ۸۸۹۷۲۵۷

نام کتاب:

مبانی عصب‌شناختی سوء مصرف مواد

نویسندگان:	دکتر حمید کلایان مقدم	تاریخ نشر:	۱۴۰۱
ناشر:	انتشارات آوای قلم	نوبت چاپ:	اول
صفحه آرایشی:	انتشارات خانیران	شمارگان:	۱۰۰ جلد
طراحی روی جلد:	انتشارات آوای قلم	قیمت:	۸۵۰۰۰ تومان
		شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۷۶۵۲-۵۲-۹

آدرس: تهران - میدان انقلاب - خیابان کارگر شمالی - ابتدای خیابان نصرت - کوچه باغ نو - کوچه داوود آبادی
شرقی - پلاک ۴ - زنگ دوم

شماره تماس: ۶۶۵۹۱۵۰۴ تلفکس: ۶۶۵۹۱۵۰۵

فروشگاه کتاب چاپی و الکترونیکی: www.avapublisher.com

هرگونه چاپ و تکثیر از محتویات این کتاب بدون اجازه کتبی ناشر ممنوع و شرعاً حرام است.
متخلفان به موجب قانون حمایت حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۷	مقدمه ناشر
۸	مقدمه نویسندگان

فصل اول: مدل بیماری اعتیاد

۱۰	مقدمه
۱۲	مراحل اعتیاد
۱۲	افراط در مصرف مواد و مسمومیت
۱۵	ترک و عاطفه‌ی منفی
۱۷	اشتغال ذهنی اولیه/ پیش‌بینی
۱۷	عوامل زیستی و اجتماعی درگیر در اعتیاد
۱۸	کاربرد مدل بیماری مغزی اعتیاد برای پیشگیری و درمان
۱۸	مداخله‌های رفتاری و طبی
۱۹	سیاست عمومی

فصل دوم: نظریه‌های سبب‌شناسی اعتیاد

۲۶	مقدمه
۲۷	سیستم‌های مغزی و اعتیاد به موادمخدر
۲۸	سیستم دوپامین
۲۹	سیستم تصمیم‌گیری
۳۰	سیستم ادراک درونی اینسولا
۳۰	سیستم سروتونین
۳۱	سیستم اکسی‌توسین
۳۱	سیستم استرس
۳۳	آسیب‌پذیری ژنتیکی به اعتیاد به مواد
۳۵	تکانشگری و اعتیاد به موادمخدر
۳۶	اختلالات روانپزشکی و اعتیاد به موادمخدر
۳۷	زمینه اجتماعی فرهنگی و اعتیاد به موادمخدر
۳۸	خلاقیت و اعتیاد به مواد

نتیجه گیری ۳۸

فصل سوم: ژنتیک اختلالات مرتبط با مصرف مواد

مقدمه.....	۵۶
مطالعات خانوادگی، دوقلوها و فرزندخوانده‌ها.....	۵۶
معماری ژنتیک بیماری‌های پیچیده.....	۵۷
روش‌های کشف ژن.....	۵۸
اختلالات مصرف الکل.....	۶۰
مسیرهای ژن متابولیزه‌کننده‌ی الکل.....	۶۰
سیستم گابانرژیک.....	۶۱
مطالعات پیوستگی.....	۶۱
مطالعات پویش کل ژنوم در وابستگی به الکل (ارتباطات سطح ژنوم).....	۶۱
اختلالات مصرف نیکوتین.....	۶۲
گیرنده‌های نیکوتینی استیل‌کولین.....	۶۲
آنزیم سیتوکروم CYP2A6.....	۶۲
مطالعات پیوستگی.....	۶۳
مطالعات پویش کل ژنوم در وابستگی به نیکوتین (ارتباطات گسترده‌ی ژنوم).....	۶۳
اختلالات مربوط به مصرف مواد غیرمجاز.....	۶۴
نتیجه گیری.....	۶۴

فصل چهارم: نوروسیولوژی اعتیاد

چارچوب نظری، تعاریف و مدل‌های حیوانی.....	۷۰
مکانیسم‌های عصبی زیستی مرحله افراط در مصرف مواد.....	۷۳
پاداش مواد.....	۷۳
اهمیت انگیزه.....	۷۷
مکانیسم‌های عصبی زیستی مرحله اشتغال ذهنی/پیش‌بینی.....	۸۲
اهداف درمان مولکولی و ژنتیکی در مدارهای مغزی مرتبط با اعتیاد.....	۸۶
مواجهه در طی دوران رشد.....	۸۹
ارتباط با اختلالات اعتیاد رفتاری.....	۹۰
اهداف پیشرفت درمانی.....	۹۰

نتیجه گیری ۹۱

فصل پنجم: عصب‌شناسی یادگیری و حافظه در اعتیاد

مقدمه.....	۱۰۴
نقش یادگیری و حافظه در اعتیاد.....	۱۰۴
تغییرات القا شده توسط موادمخدر بر روی حافظه و یادگیری.....	۱۰۵
مطالعات بالینی.....	۱۰۵
مطالعات پیش‌بالینی.....	۱۰۶
تبدیل خاطره به عمل.....	۱۰۷
شکل‌گیری عادت.....	۱۰۸
سیستم‌های حافظه و یادگیری در طب اعتیاد.....	۱۱۰
کلیات.....	۱۱۰
تثبیت مجدد.....	۱۱۱
خاموش‌سازی.....	۱۱۲
بازیابی رفتار هدفمند.....	۱۱۳
بکارگیری حافظه در درمان اعتیاد.....	۱۱۵
کلیات.....	۱۱۵
هدف قرار دادن مکانیسم‌های بی‌ثبات نمودن حافظه مواد.....	۱۱۵
ویژگی حافظه و شرایط مرزی.....	۱۱۶
ماندگاری آثار.....	۱۱۷
بازگرداندن رفتار موادجوینانه هدفمند.....	۱۱۸
نتیجه‌گیری.....	۱۱۸

فصل ششم: سایکونورواندوکرین اعتیاد

مقدمه.....	۱۳۰
اعتیاد.....	۱۳۱
تقویت مثبت.....	۱۳۲
یک مدل مبتنی بر دوپامین.....	۱۳۲
تقویت منفی.....	۱۳۴
محدودیت‌های مدل‌های تقویتی.....	۱۳۷

۱۳۷	چالش‌های نظری پیش روی مدل‌های تقویت مثبت
۱۳۹	چالش‌های فرضی در مدل تقویت منفی
۱۴۲	پیش به سوی فرضیه سایکونورواندوکرین اعتیاد
۱۴۵	واژه‌نامه
۱۴۶	مواد شیمیایی در استرس
۱۴۸	مراحل تسهیل‌شده با استرس در چرخه‌ی اعتیاد
۱۴۸	مرحله‌ی یک: افزایش تمایل/استفاده‌ی اولیه
۱۴۹	مرحله‌ی دوم: تمایل/نیاز - سوءمصرف
۱۵۰	مرحله‌ی سوم: اجبار
۱۵۰	تغییرات مکانیسم‌های عصبی
۱۵۰	علائم مغزی اعتیاد
۱۵۲	مدل عصبی - آناتومیکی
۱۵۲	نتیجه‌گیری

فصل هفتم: تغییرات شناختی و نورولوژیکی در اعتیاد

۱۶۲	مقدمه
۱۶۲	جنبه‌های شناختی حین دوره نوجوانی و مکانیسم‌های عصبی تصمیم‌گیری
۱۶۸	تغییرات شناختی در نوجوانان و بزرگسالانی که از وابستگی به مواد رنج می‌برند
۱۷۲	شواهدی بر تغییرات شناختی در میان کسانی که به طور مزمن از الکل و ...
۱۷۴	الکل
۱۷۴	دخانیات
۱۷۵	مواد روانگردان غیرمجاز
۱۷۵	ماری‌جوآنا
۱۷۵	کوکائین
۱۷۵	آمفتامین‌ها
۱۷۶	اکستازی
۱۷۶	مواد توهم‌زا
۱۷۷	توان بخشی کارکردهای مغزی باقیمانده

تقدیم به

انسانهایی که

به فردایی بهتر

می اندیشند.

مقدمه ناشر

سپاس بیکران پروردگار را که به انسان قدرت اندیشیدن بخشید، قدرتی که در مقایسه با سایر موجودات باعث شده است که انسان هرگز به امکانات محدود خود اکتفا نکند. مکاتب الهی، انسان را موجودی کمال طلب و پویا می‌دانند که جهت‌گیری او به سوی خالقش می‌باشد. از جمله راههای تقرب به خداوند علم است، علمی که زیبایی عقل است. علمی که دریای بیکران آن هر ذره نشانی از آفریدگار است و هر چه علم انسان افزون گردد، تقریبش بیشتر می‌شود. از این روست که به علم‌اندوزی و دانش‌آموزی توجهی بی‌نظیر مبذول گردیده است. اما علم‌آموزی به ابزاری نیاز دارد که مهمترین آن کتاب است و انتشار نتیجه مطالعات پژوهشگران و اندیشمندان پاسخگوی این نیاز خواهد بود.

جهت تحقق این امر و گام برداشتن در جهت ارتقای پایه‌های علم و دانش و رشد و شکوفایی استعدادها انتشار کتاب را یکی از اهداف خود قرار داده و انتظار داریم با حمایت‌های معنوی هموطنان گرامی بتوانیم گامهای مؤثر و ارزشمندی را برداریم. گرچه تلاش خواهد شد در حد دانش و تجربه اندکمان کارهایی بدون اشکال تقدیم حضورتان گردد، ولی اذعان داریم که راهنمایی‌های شما عزیزان می‌تواند ما را در ارتقای کیفی کتاب راهگشا باشد لذا همیشه منتظر پیشنهادات و راهنمایی‌های شما خواهیم بود.

در پایان از همه عزیزانی که در مراحل مختلف تهیه، تدوین و چاپ کتاب از همفکری و همکاری آنها برخوردار بوده‌ام به خصوص آقایان دکتر حمید کلایان مقدم و محمد نیرومند سروندانی و خانم‌ها دکتر راحله رفاهی و رقیه بهاره برزوئی (نویسندگان) و مهندس علی محمد خانی (مدیر فروش) سپاسگزاری نموده و موفقیت روزافزونشان را آرزومندم.

دکتر مهدی خانی

مدیر مسئول انتشارات آوای قلم

مقدمه نویسندگان

با وجود پیشرفت های زیادی که در فهم عوامل زیستی و عصب شناختی دخیل در اعتیاد صورت گرفته، این اختلال همچنان یک مشکل سلامت عمومی عمده است که با رنج فردی و اجتماعی فراوان همراه است و بار زیادی برای فرد، خانواده و جامعه تحمیل می کند. در میان کسانی که موادمخدر مصرف می کنند، تنها تعداد کمی معتاد می شوند- همانطور که همه به بیماریهای مزمن و مختلف دچار نمی شوند. حساسیتها متفاوت است زیرا آسیب پذیری مردم نسبت به عوامل ژنتیکی، محیطی و رشد و تکامل فرق دارد. بسیاری از عوامل اجتماعی، محیطی و ژنتیکی تعیین می کنند که شخص تا چه اندازه مستعد شروع مصرف مواد، تداوم آن، و ایجاد تغییرات مغزی ناشی از اعتیاد است. نظریه های مختلفی تلاش کرده اند چگونگی و علت اعتیاد را توضیح دهند. یکی از نظریه های مهم ادعا می کند که لذت بردن از زندگی و رفتارهای لذت جوینه معتادان را مجبور به استفاده از دوزهای بالاتری از مواد و برای بهبود خلق و مقابله با دردهای جسمی یا هیجانی می کند. در این کتاب برای روشن شدن رابطه ی بین اعتیاد و عملکرد مغز و همچنین برای درک واقعیت اعتیاد به عنوان یک بیماری مغزی، به بررسی پیشرفت های اخیر در نوروبیولوژی اعتیاد پرداخته می شود.

علیرغم تمام تلاش ما بدیهی است کتاب حاضر خالی از نقص نبوده و نگارندگان هدایت و راهنمایی خوانندگان عزیز در قالب نظرات اصلاحی را با گشاده رویی پذیرفته و موجب امتنان خواهد بود.

حمید کلالیان مقدم h.kalalian@shmu.ac.ir

محمد نیرومند سروندانی m.niroumand@live.com

راحله رفائی rahelerafaie@gmail.com

رقیه بهاره برزویی b.borzooee@gmail.com